

ALT BAŐLİKLER

Yazılı Kompozisyonda Karşılaşılan
Anlatım Bozuklukları

- a)- Anlatım özelliklerine aykırı
anlatım problemleri
- b)- Dilbilgisi Yanlışları

GİRİŞ

Anlatım bozuklukları aslında **sözlü anlatımda da dikkat edilmesi gereken problemlerdir**. Ancak sözlü anlatımda çoğu kez anlatım bozuklukları ya konuşma sırasında çeşitli sohbetlerle fark edilmemekte veya fark edilse bile geri dönüşler mümkün olmamaktadır. Hâlbuki yazılı anlatımda, kontrol ve düzeltme imkânı olabildiği için biz konu başlığımızı yazılı anlatımda karşılaşılan anlatım bozuklukları şeklinde seçmeyi tercih ettik.

Yazılı anlatımda karşılaşılan anlatım bozukluklarını iki temel başlıkta inceleyebiliriz:

- a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri
- b) Dil bilgisi yanlışları

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

I- Yinelemelerden (eş anlamlı veya yakın anlamlı kelimelerin tekrarından) kaynaklanan anlatım bozuklukları

Aynı anlama gelen veya yakın anlamlı kelimelerin cümle içinde beraber kullanılması en önemli anlatım bozukluklarından birisidir. Özellikle Türkçe bir sözcüğün **yabancı eş anlamlarıyla** birlikte kullanılması bu problemi ortaya çıkarır. Bu yanlışlıkları bazı örnekler üzerinde görelim:

"... Sayın Ankaralı hemşerilerimize teşekkür ve şükranlarımızı sunmayı borç biliriz."

Bu cümledeki teşekkür ve şükran sözcükleri aynı anlama gelmektedir. Cümlenin doğru olabilmesi için bunlardan birinin tercih edilmesi gerekir.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ ***"Dilimiz yeni kelime türetilmesine elverişli ve müsaittir."*** cümlesinde de elverişli ve müsait sözcükleri eş anlamlıdır. Bunlardan "müsait" sözcüğü Arapça bir sözcük olduğundan cümlede "elverişli" sözcüğü tercih edilmelidir.
- ❖ ***"En sevdiğim taşıt aracıdır uçak."*** cümlesinde "taşı" fiilinden türetilen "taşıt" ismi zaten araç anlamı taşıdığı için bu cümlede "araç" kelimesi anlatımı bozan yineleme (tekrar) olarak karşımıza çıkmaktadır.

ÇALIŞMA

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ ***"Dilimiz yeni kelime türetilmesine elverişli ve müsaittir."*** cümlesinde de elverişli ve müsait sözcükleri eş anlamlıdır. Bunlardan "müsait" sözcüğü Arapça bir sözcük olduğundan cümlede "elverişli" sözcüğü tercih edilmelidir.
- ❖ ***"En sevdiğim taşıt aracıdır uçak."*** cümlesinde "taşı" fiilinden türetilen "taşıt" ismi zaten araç anlamı taşıdığı için bu cümlede "araç" kelimesi anlatımı bozan yineleme (tekrar) olarak karşımıza çıkmaktadır.

ÇALIŞMA

Aşağıdaki paragrafta anlatım bozukluğunu tespit edip düzeltmeye çalışalım:

"Motorlu taşıt bulunmadan önce insanoğlu hayvanları taşıt aracı olarak kullanır; yolculuklar kervansaraylarda, hanlarda konaklayarak yapılırdı. O çağlarda en hızlı taşıt at idi."

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

II- Gereksiz kelime kullanımı

Cümlede görevi bulunmayan, gereksiz kullanılan sözcüklerde anlatım bozukluğuna sebep olurlar. Anlatım özelliklerinden de hatırlanacağı üzere bu tür sözcüklerin kullanımı anlatımda duruluğu da engelleyerek anlatım problemi yaratır. Gereksiz kelime kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluklarına aşağıdaki örnekleri verebiliriz:

“Piyasada kahve darlığı başlamıştır. Elde mevcut stok olmadığından Tekel İdaresi de güç durumda kalmıştır.” cümlesinde “mevcut” sözcüğü gereksiz kullanılmıştır. Çünkü “stok” sözcüğü zaten bir şeyin var olduğunu göstermektedir.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ ***“Dükkânları kirli olan 18 iş yeri kapatıldı.”*** cümlesi yine gereksiz sözcük kullanımından dolayı duru olmayan bir cümledir. Bu cümlede gereksiz olan ***“dükkânları”*** sözcüğü kaldırılırsa anlatım bozukluğu giderilmiş olur. Aksi takdirde cümleden ***“18 işyerinin dükkânlarının kirli olduğu”*** gibi komik bir anlam çıkar.
- ❖ ***“Karşılıklı mektuplaşmalar, bir bütün olarak sunulsa, olayları, sorunları, tartışmaları daha açık seçik kavrayacağız.”*** cümlesinde mektuplaşmalar zaten karşılıklı olacağından ***“karşılıklı”*** sözcüğü gereksiz kullanılmıştır.

ÇALIŞMA

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ ***"Dükkânları kirli olan 18 iş yeri kapatıldı."*** cümlesi yine gereksiz sözcük kullanımından dolayı duru olmayan bir cümledir. Bu cümlede gereksiz olan "dükkânları" sözcüğü kaldırılırsa anlatım bozukluğu giderilmiş olur. Aksi takdirde cümleden "18 işyerinin dükkânlarının kirli olduğu" gibi komik bir anlam çıkar.
- ❖ ***"Karşılıklı mektuplaşmalar, bir bütün olarak sunulsa, olayları, sorunları, tartışmaları daha açık seçik kavrayacağız."*** cümlesinde mektuplaşmalar zaten karşılıklı olacağından "karşılıklı" sözcüğü gereksiz kullanılmıştır.

ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlede bulunan anlatım bozukluğunun sebebini tespit edip düzeltelim:

"Halen yürürlükte bulunan 33. maddeye göre yönetim giderlerini ödemeyen ya da yönetimin aldığı kararlara uymayan kat malikleri hakkında dava açılabilir."

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

III- Aynı görevi üstlenen ek ve sözcüklerin beraber kullanılması:

“Arda, maç sırasında kaleyi bulmayan birçok şutlar attı.” cümlesinde şutlar ve birçok sözcüklerinin ikisi de çoğul anlamdadır. Bunların birlikte kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olmuştur. Bu sözcük grubunun doğrusu *“birçok şut”* şeklinde olmalıydı.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

IV- Eski ve yeni sözcüklerin beraber kullanılması

Bu konu ile ilgili cümleler kurulurken kullanımı azalmış veya kullanımdan düşmüş sözcükleri bugün kullanılan sözcüklerle birlikte kullanmak bir anlamsızlığa sebep olur. Aynı zamanda bu sözcüklerin anlamları tam bilinmediğinden metni doğru anlamak da mümkün olmayabilir.

"Bu "konu" ile ilgili çok sayıda neşriyat vardır." cümlesinde "konu" sözcüğü ile "neşriyat" sözcüğünün birlikte kullanılması bir ahenksizlik yaratacaktır. Burada "neşriyat" sözcüğü yerine "yayın" sözcüğü tercih edilmelidir.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ *“Emrinizi yerine getirmeyi ödev telakki ederim.”* cümlesinde de bugün pek sık kullanılmayan “telakki et-” sözcük grubu cümlede bir çelişki yaratmıştır. Cümledeki bu çelişki “Emrinizi yerine getirmeyi bir ödev bilirim (sayarım).” kullanımıyla ortadan kaldırılabılır.
- ❖ *“Hane başına elli gram kahve dağıtımı yapıldı.”* cümlesindeki çelişki ve uyumsuzluk da “hâne” sözcüğünün “kahve dağıtımı” sözcük grubuna bağlanmasıdır. Bu cümlede “hâne” sözcüğü yerine “ev” sözcüğünün kullanılması daha doğru olacaktır.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

V- Noktalama yanlışlığı

Özellikle virgül işaretinin kullanılmaması veya yanlış kullanılması halinde ortaya çıkan anlatım bozukluklarıdır.

“Yurdumuz üzerinde bulunan rutubetli havanın tesiri altında bulunmaktadır.” cümlesinde “yurdumuz” sözcüğünden sonra virgül kullanılmaması halinde cümleden “yurdumuz üzerinde” anlamı çıkacaktır. Hâlbuki bu cümlede “yurdumun” sözcüğü cümlenin öznesi olarak kullanılmıştır ve mutlaka virgülle diğer unsurlardan ayrılmalıdır.

“İlkokulun ilk üç sınıfına yakın bir köydeki ilkokulda devam ettim.” cümlesinde de “sınıfına” sözcüğünden sonra virgül konulmadığı için bir anlatım bozukluğu meydana gelmiştir.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

VI- Yanlış yerlerde kullanılan sözcükler

Sözcükler cümle içerisinde anlam ve görevlerine uygun yerlerde kullanılmalıdır. Aksi halde bu da ciddi bir anlatım bozukluğuna sebep olacaktır.

“Cesetler çok denizde kaldıkları için tanınmaz haldeydi.” cümlesinde “çok” sözcüğü sıfat göreviyle karşımıza çıkmaktadır. Hâlbuki bu sözcükte çok kelimesi zarf görevinde kullanılmalı ve cümle *“Cesetler denizde çok kaldıkları için...”* şeklinde kurulmalıydı.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

“Japon başbakanı, bir hafta içinde petrol üreten dört Ortadoğu ülkesini ziyaret edecek.” cümlesinde *“bir hafta içinde”* sözcük gurubu cümlede yanlış yerde kullanıldığı için anlatım bozukluğuna sebebiyet vermiştir. Cümlenin doğru şekli *“Japon başbakanı, petrol üreten dört Ortadoğu ülkesini bir hafta içinde ziyaret edecek.”* şeklinde olmalıdır.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ *"Her çeşit anayasa dışı faaliyetlere karşı demokrasi ve Cumhuriyeti savunmak..."* cümlesinde iki anlatım bozukluğundan söz edebiliriz. Birincisi şimdiki konumuz olan kelime veya kelime gruplarının yanlış yerde kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur. Cümlede "Her çeşit" yanlış yerde kullanılmıştır. Doğrusu "Anayasa dışı her çeşit..." şeklinde olmalıdır. İkinci yanlışlık ise dil bilgisi yanlışlarından göreceğimiz "tamlama" yanlışlığıdır.
- ❖ "Her çeşit... faaliyetler" yanlış bir tamlama yapısıdır. Bu tamlamanın doğrusu "her çeşit... faaliyet" şeklindedir.

ÇALIŞMA

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ *"Her çeşit anayasa dışı faaliyetlere karşı demokrasi ve Cumhuriyeti savunmak..."* cümlesinde iki anlatım bozukluğundan söz edebiliriz. Birincisi şimdiki konumuz olan kelime veya kelime gruplarının yanlış yerde kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur. Cümlede "Her çeşit" yanlış yerde kullanılmıştır. Doğrusu "Anayasa dışı her çeşit..." şeklinde olmalıdır. İkinci yanlışlık ise dil bilgisi yanlışlarından göreceğimiz "tamlama" yanlışlığıdır.
- ❖ "Her çeşit... faaliyetler" yanlış bir tamlama yapısıdır. Bu tamlamanın doğrusu "her çeşit... faaliyet" şeklindedir.

ÇALIŞMA

Aşağıda verilen cümlede anlatım bozukluğunu da biz düzeltmeye çalışalım:

"İngiltere'den, objektifinin çapı bir metre, uzunluğu beş metre olan makine ile çalışan bir dürbün satın alınmıştır."

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

VII- Mantık hataları

Çoğunlukla sözcük veya sözcük gruplarının yanlış yerde kullanılmasıyla ortaya çıkan anlatım bozukluklarıdır.

"Hindistan parlamentosu Bayan Gandhi'nin hapse atılma kararını 279'a karşı 138 oyla almıştır." cümlesinde mantık sakattır. Çünkü 279, 138'den büyüktür. Burada rakamlar yer değiştirdiğinde cümledeki mantık hatası da düzelecektir. ***"Hindistan parlamentosu Bayan Gandhi'nin hapse atılma kararını 138'e karşı 279 oyla almıştır."***

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

VII- Mantık hataları

Çoğunlukla sözcük veya sözcük gruplarının yanlış yerde kullanılmasıyla ortaya çıkan anlatım bozukluklarıdır.

"Hindistan parlamentosu Bayan Gandhi'nin hapse atılma kararını 279'a karşı 138 oyla almıştır."

değiştirdiği
hapse atılır

- ❖ "İzinsiz inşaata girmek yasaktır." "Ağrısız kulak delinir." Cümlelerindeki mantık hatalarının sebebi de yine sözcüklerin yanlış yerde kullanılmasıdır. Cümleler "İnşaata izinsiz girmek yasaktır." ve "Kulak, ağrısız delinir." şeklinde kurulmalıydı.
- ❖ "Irak'ın iç işlerine müdahalesi yüzünden Moskova'nın Kasım'la arsı açıldı." cümlesindeki mantık hatasının nasıl düzeltilmesi gerektiğini bulmaya çalışalım.

kamlar yer
n Gandhi'nin

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

VIII- Yanlış anlamda kullanılan sözcükler:

Her sözcüğün çerçevesi içinde çeşitli anlamları (*temel anlamı, yan anlamı, mecaz anlamı, terim anlamı gibi*) vardır. Yazar sözcükleri kullanırken bu anlamları bilmeli ve sözcüğü hangi anlamda kullanacağına doğru karar vermelidir. Kelimelerin yanlış anlamda kullanılmasıyla ilgili aşağıdaki örnekleri dikkatlice inceleyelim:

“Devletin kendi ekonomisini dış yardımlara bağlaması, ekonomik hareket serbestisinin kaybolmasını sağladı.” Bu cümlede kullanılan “sağlamak” fiili olumlu anlamda kullanılan bir sözcüktür. Hâlbuki cümlede olumsuz bir durumdan söz edilmektedir. O yüzden “sağladı” sözcüğü burada yanlış anlamda kullanılmıştır. Burada kullanılması gereken doğru sözcük “... Kaybolmasına sebep (neden) oldu.” olmalıydı.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ *"Kan basıncının yükseldiği kalp hastalıklarında tuzu azaltmak koşuldur."* cümlesinde koşul sözcüğü yanlış anlamda kullanılmıştır. Doğrusu "şarttır", "zorunludur" veya "gereklidir" sözcükleri olmalıydı.
- ❖ *"Kaldırımlarda boyacılar vardı. Hepsinin eli yüzü, üstü başı boyalara bezenmişti."* cümlesinde de "bezen" fiili yanlış anlamda kullanılmıştır. Çünkü "bezenmek" sözcüğü süslenmek anlamındadır. Cümle "... boyalara bulanmıştı." şeklinde kurulmalıydı.

ÇALIŞMA

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ *"Kan basıncının yükseldiği kalp hastalıklarında tuzu azaltmak koşuldur."* cümlesinde koşul sözcüğü yanlış anlamda kullanılmıştır. Doğrusu "şarttır", "zorunludur" veya "gereklidir" sözcükleri olmalıydı.
- ❖ *"Kaldırımlarda boyacılar vardı. Hepsinin eli yüzü, üstü başı boyalara bezenmişti."* cümlesinde de "bezen" fiili yanlış anlamda kullanılmıştır. Çünkü "bezenmek" sözcüğü süslenmek anlamındadır. Cümle "... boyalara bulanmıştı." şeklinde kurulmalıydı.

ÇALIŞMA

Aşağıda verilen cümledeki anlatım bozukluğunu da siz düzeltiniz:

"Bir kayanın sert bağrında hayat bulan dağ çamını söküp ovanın verimli toprağına ekiniz; kısa bir zaman sonra solup can verdiğini göreceksiniz."

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

IX- Birbiriyle karıştırılan sözcükler

Anlamları ayrı olmalarına rağmen söylenişleri benzeyen bazı sözcükler cümle içinde kullanılırken birbirine karıştırılabilmektedir. Bu arada karşımıza çıkan önemli anlatım bozukluklarından birisidir. Aşağıda sıklıkla birbirine karıştırılıp, biri diğerinin yerine kullanılan sözcüklere örnekler verilmektedir:

“Turist kılıklı bir adam çıkageldi, kendini tanıştırdı.” Bu cümlede “tanıştırdı” sözcüğü “tanıttı” sözcüğüyle karıştırılmıştır. Bu cümlede kullanılması gereken doğru sözcük “tanıttı” olmalıdır.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

"Rapordaki istatistikler iç açıcı nitelikte görülmüyor." cümlesinde ise "görünmek" sözcüğü yerine "görülme" sözcüğü kullanılmıştır. Dikkat edilirse "görülme" sözcüğü edilgen bir fiildir ve özne almaması gerekir. Hâlbuki cümlede özne vardır. Bu cümlede kullanılması gereken dönüşlü çatılı bir fiil olan ve özne alan "görünmek" fiili olmalıdır.

Bunun gibi birbirine karıştırılan bazı sözcükler şunlardır: "sömürge- sömürü", "sonucunda-sonunda", "zorunlu- zorunda", "saplantı-saptama-sapma", "ayrıcalık-ayırım", "fotoğraf-resim", "yayın-yayım", "yaklaşık-yakın", "değın-denli" vb. gibi.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

ÇALIŞMA

Aşağıdaki paragrafta yanlış kullanılan sözcüğü bularak yerine hangi sözcüğün getirilmesi gerektiğini tartışınız:

“Zirvede tarafların çekişeceği en önemli konuların başında anayasal sorunlar ve buna bağımlı olarak Türk Cumhurbaşkanı yardımcısının yetkileri, Türklerin elindeki veto olanakları, yürütme ve yasama organının yapısı bulunuyor.”

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

X- Atasözleri ve deyimlerin yanlış kullanılması

Atasözleri ve deyimler bir dilin en zengin birikimleridir. Halkın binlerce yıllık tecrübe ve birikimlerinin sonunda ortaya çıkan bu sözlerde kullanılan bu sözcükler kalıplaşmıştır. Bu sözcüklerin değiştirilmesi ya da atasözü ve deyimlerdeki yerinin değiştirilmesi sözün anlamının ve amacının büsbütün bozulmasına sebep olur. Bu da anlatım bozukluklarının önemli sebeplerinden birisidir. Şimdi bu yanlış kullanımlara bazı örnekler verelim:

“Açma kutuyu söyletirsın kötüyü.” bu atasözünün doğrusu **“Açtırma kutuyu söyletme kötüyü.”** şeklinde olmalıdır.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ **"İt ürür, kervan göçer."** şeklinde kullanıldığını gördüğümüz atasözünün doğrusu da "İt ürür, kervan yürür." şeklindedir.
- ❖ Atasözlerinin derlendiği bazı kitaplarda **"Ağaç dalıyla gürler."** şeklinde söylenen atasözünün doğrusu ise "Ağaç yaprağıyla gürler." şeklinde olmalıdır.

Yine bazı yazılarda, özellikle deyimlerin anlamlarına ve biçimlerine uygun bazı örnekler verelim:

- ❖ **"Şimdi yan oturup doğru konuşalım. Ankara'ya yakın bir ilde durum böyle olursa bunun sonu nereye varacaktır."** Örneğinde birinci cümlede geçen "yan oturup doğru konuşalım" yanlıştır. Bu deyimın doğru biçimi "eğri oturup doğru konuşalım." şeklindedir.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

- ❖ **"İt ürür, kervan göçer."** şeklinde kullanıldığını gördüğümüz atasözünün doğrusu da "İt ürür, kervan yürür." şeklindedir.
- ❖ Atasözlerinin derlendiği bazı kitaplarda **"Ağac dalıyla güller"** şeklinde söylenen atasözünün doğru anlatımı: "Başbakan gruba danışmadan ve grupta görüşmeden karar alıyor. Bizi her konuda cepte keklik sanıyor ve her istediğinin tartışılmadan kabul edilmesini istiyor." diyorlar. Örneğinde geçen "cepte keklik" deyimini yanlış. Bu deyim doğrusu "çantada keklik" şeklindedir.
- ❖ "... Parti iktidarı, milletin bu çok haklı itirazına göz yummuş, kulak tıkamıştır." cümlesindeki "göz yummak" deyimini anlamına uygun kullanılmıştır. Bu cümlede kullanılan "kulak tıkamak" deyimini anlamına uygun kullanılmıştır. Cümledeki anlatım bozukluğunun giderilmesi için itirazla, görme eyleminin ilgisi olmadığı için "göz yummuş" deyiminin cümleden tamamen çıkartılması lazımdır.

a) Anlatım özelliklerine aykırı anlatım problemleri

Aşağıda verilen örnek paragraftaki anlatım bozukluğunu tespit edip düzeltelim:

ÇALIŞMA

“Sayın Cumhurbaşkanı, seçim öncesi yapacağı konuşmanın yeni siyasal tartışmalara önyak olabileceğini varsayıyor; bu nedenle 1 Eylülde Meclise hitap etmekten vazgeçtiğini bildiriyordu.”

b) Dilbilgisi yanlışları

1- Özne yanlışları

Özne yanlışlarından meydana gelen anlatım bozukluklarını tespit edebilmek için konuyla ilgili dil bilgisi bilgilerimizi kısaca hatırlatmak faydalı olacaktır. Türkçede öznesine göre fiil çatıları 4 kısma ayrılır: **Etken, edilgen, dönüşlü ve işteş çatılı fiiller**. Eğer fiilin çatısına göre özne alması gereken bir fiilin (yüklemin) bulunduğu cümlede özne kullanılmamışsa (**edilgen olmayan**) bu cümle anlatım bakımından hatalıdır. Yine **edilgen çatılı bir fiilin bulunduğu cümlede** özne varsa bu cümlede de anlatım bozukluğu olacaktır.

b) Dilbilgisi yanlışları

2- Yükleme yanlışları

Yükleme yanlışları bazen bir **eylem veya yardımcı eylem eksikliğinden** ya da birbirine bağlı cümlelerin **yüklemleri arasındaki uyumsuzluktan** kaynaklanmaktadır. Aşağıda bunlarla ilgili örnekler verilmektedir:

“Kuzu eti, tam sağlıklı ve yaşlı olmayan kimselerce yenmelidir.” Bu cümledeki “tam sağlıklı ve yaşlı olmayan” sözünden “tam sağlıklı olmayan ve yaşlı olmayan” anlamı çıkar. Bu anlatım bozukluğunu düzeltmek için söz “tam sağlıklı olan ve yaşlı olmayan” şeklinde kullanılmalıydı.

b) Dilbilgisi yanlışları

3- Tümeleş yanlışları

Bu tümeleş eksiklikleri genellikle **farklı tümeleşler alması gereken birden çok yüklem**in **bir tümeleşle birbirine bağlanması** sonucu ortaya çıkmaktadır. Tümeleş yanlışlarında genellikle yer tamlayıcısı (dolaylı tümeleş) ve düz tümeleşlerin (nesne) kullanımıyla ilgilidir.

“Sanır mı ki bu sözleri millet dinler ve inanır.” cümlesinde “dinler ve inanır” yüklemeleri “sözleri” düz tümeleşciyle birbirine bağlandığı için anlatım bozukluğu ortaya çıkmıştır. Cümlede “inanır” sözünden önce “onlara” tümeleşci getirildiğinde anlatım düzelmiş olur: “Sanır mı ki bu sözleri millet dinler ve onlara inanır.”

b) Dilbilgisi yanlışları

4- Tamlama yanlışları

Bu bölümde **isim ve sıfat tamlamalarının yanlış kullanımından** kaynaklanan anlatım bozukluklarına örnekler verilecektir.

“Benim ve senin bileceğin sürekli gerçek şudur.” cümlesindeki anlatım bozukluğunun sebebi şudur: bu cümlede kullanılan isim tamlamasında tamlayan “benim ve senin”dir. Yani birinci ve ikinci tekil şahıstır. Hâlbuki tamlanan “bileceğin” sadece ikinci tekil şahıstır. Tamlayanın karşılığı “biz” olduğuna göre tamlanan da birinci çoğul şahıs eki almalıydı. Cümlenin doğru şekli şöyledir: ***“Benim ve senin bileceğimiz sürekli gerçek şudur.”***

b) Dilbilgisi yanlışları

5- Özne-yüklem uyumsuzluğuyla ilgili anlatım bozuklukları

Türkçede özne ile yüklem arasında iki bakımdan uygunluk olmalıdır:

Tekillik-çoğulluk uygunluğu ve kişi uygunluğu.

Türkçede tekillik-çoğulluk uygunluğuyla ilgili şu kuralları bilmek lazımdır:

-Özne tekilse yüklem tekil, özne çoğulsa yüklem çoğul olmalıdır.

-Özne insan dışındaki bir cansız varlık, bir bitki, bir hayvan veya bir organ ismiyse özne çoğul bile olsa yüklem kesinlikle tekil olmalıdır.

b) Dilbilgisi yanlışları

6- Gereksiz yardımcı eylemlerin kullanılması

“Önce ondan kuşku ettiğimi sakladım.” Türkçede **et-, ol-, eyle-,kıl-** yardımcı fiilleri daha çok yabancı sözcüklerle birlikte birleşik fiiller kurarlar. Türkçe sözcüklerle kullanılması doğru değildir. Yukarıdaki cümlede “kuşku” sözcüğü ile **et-** fiilinin kullanılması doğru değildir. Doğrusu *“Önce ondan kuşkulandığımı sakladım.”* şeklinde olmalıydı.

b) Dilbilgisi yanlışları

“Şimdi sizlere pek çok istek alan bir parçayı dinleteceğiz.” cümlesinde de anlatımı bozan “istek alan” sözüdür. Bu sözün yerine “çok istenilen” veya “çalınması çok istenen” şeklinde Türkçeye daha uygun yapılar kullanılabilir.

UYGULAMA ÇALIŞMASI

“TSYD tesisleri kesinlikle otel olacak. Şirketler ihale için başvuru yapıyor.”
cümlesindeki anlatım bozukluğunu düzeltiniz

